

מדינת ישראל

המשרד להגנת הסביבה

الوزارة لحماية البيئة
Israel Ministry of Environmental Protection

05 בנובמבר 2023

כ"א בחשוון תשע"ד

הנדון: הנחיות לעניין היתרים, רישיונות ואישורים של המשרד להגנת הסביבה לתקופת

מלחמת "חרבות ברזל" – נובמבר 2023 עד ינואר 2024

1. מסמך זה כולל את העקרונות המנחים הכלליים לעבודת גורמי המשרד מול עסקים מפוקחים, בתקופת ההכרזה על מצב מיוחד בעורף שתחילתה ביום 7 באוקטובר 2023, נוכח מלחמת "חרבות ברזל" (להלן – תקופת החירום).
2. הנחיה זו מכוונת בשלב זה לשלושת החודשים הקרובים, עד לסוף ינואר 2024 (להלן – תקופת ההנחיה). עם זאת, משך הזמן שבו תימשך תקופת החירום אינו ידוע, וכן עלולות להשתנות הנסיבות הרלוונטיות ליישום הנחיה זו, ועל כן צפויים שינויים בהנחיה והתאמות מעת לעת, גם במהלך התקופה הקרובה.
3. במצב הנוכחי, קיימים מספר אתגרים מרכזיים – מחד, מגבלות על פעילות הסקטור העסקי והתעשייה בשל נסיבות ישירות או עקיפות הנובעות ממצב המלחמה, שחלקן מתקיימות בכל הארץ, בשל אי זמינות של עובדים וספקים, ובחלקן ממוקדות באזורים מסוימים בהם נקבעו מגבלות שהייה, תנועה או החלטה על פינוי. מאידך קיימות מגבלות מסוימות על עבודת המשרד ובכלל זה מגבלות תנועה, כניסה למפעלים או אי זמינות של עובדים במשרד או ברשויות רלוונטיות.
4. מטרת ההנחיות להתאים את פעילות המשרד אל מול הגורמים המפוקחים, בכל הנוגע להיתרים, אישורים ורישיונות (להלן – היתרים), על בסיס שני עקרונות מרכזיים:
 - א. המשך מתן הגנה ראויה לסביבה.
 - ב. התחשבות בצרכי המשק וצרכים כלכליים של המפוקחים במצב החירום.
5. תוקף ההנחיה וחיידושה -
 - א. תוקף ההנחיות – עד סוף ינואר 2024, אלא אם תפורסם הנחיה אחרת.
 - ב. הנחיות אלו באות במקום "הנחיות מטעם המשרד להגנת הסביבה בעניין היתרי רעלים בתקופת הכרזה על מצב מיוחד בעורף – אוקטובר 2023", אשר הוצאה ביום 10.10.23 והוארכה ביום 23.11.23 עד ליום 6.11.2023.
 - ג. הצורך בחידוש ועדכון ההנחיות יבחן לקראת תום תוקפה.
6. הנחיות אלה יפורסמו לידיעת הציבור.

חלק א': חקיקה להארכת תוקף היתרים קיימים

1. **חוק הארכת תקופות ודחיית מועדים (הוראת שעה - חרבות ברזל)(אישורים רגולטוריים, עיצומים כספיים ובדיקות מיתקני גז), התשפ"ד-2023 (להלן - חוק הארכת רישיונות) – פורסם ונכנס לתוקף ב-25.10.2023.**
2. על פי החוק, כלל הרישיונות, ההיתרים והאישורים הרגולטוריים שניתנו על ידי גורמי המשרד (למעט חריגים שיפורטו להלן), **שמועד פקיעתם חל בתקופה שבין 7.10.2023 לבין 7.1.2024, יוארכו בשלושה חודשים מעבר למועד הפקיעה המקורי.** למשל, אם מועד הפקיעה חל ביום 15.11.2023, ההיתר יפקע ביום 15.2.2024. לא מדובר בחידוש של היתר אלא בהארכת תוקף אוטומטית. בהתאם להסדר שנקבע בחוק, הממשלה תוכל להאריך את תקופת ההארכה של הרישיונות ככל שתקופת החירום תימשך.
3. חוק הארכת רישיונות אינו עוסק בבקשות לרישיונות, היתרים או אישורים רגולטוריים חדשים, אלא רק באישורים קיימים שמועד פקיעתם חל בתקופה האמורה.
4. **ההארכה לא תחול במקרים אלה –**

א. ההיתרים הבאים שבסמכות המשרד –

- (1) תעודת היתר לפי תקנות החומרים המסוכנים (יבוא ויצוא פסולת חומרים מסוכנים), התשנ"ד-1994;
 - (2) היתר לפי תקנות 3, 4 או 5 לתקנות הרוקחים (יסודות רדיואקטיביים ומוצריהם), התש"ם-1980, וכן היתר למתן שירות קרינה לפי תקנה 8 לתקנות האמורות לעניין שירות המנוי בפרטים 5, 6 ו-7 לתוספת השנייה לאותן תקנות;
 - (3) היתר חירום לפי תקנה 9(ב) לתקנות מניעת זיהום הים ממקורות יבשתיים, התש"ן-1990.
- ב. אם ההיתר המקורי בוטל, או הותלה, או פקע בשל אי קיום תנאי, או אם הגורם המוסמך החליט באופן פוזיטיבי לא לחדש את ההיתר, בהתאם לסמכויות הרגילות החלות לגבי ההיתר.
- ג. הגורם המוסמך רשאי לקבל החלטה לקצר את תקופת ההארכה. במקרה כזה יש לשקול את האפשרות של בעל ההיתר לעמוד בדרישות לחידוש ההיתר בהליך הרגיל נוכח המצב הביטחוני המיוחד – יש לתת לבעל ההיתר הודעה מנומקת מראש על אי קיצור התקופה. במידת האפשר, יש לתת לבעל ההיתר הזדמנות לטעון טענות בנושא לפני קבלת החלטה. קיצור תקופת הארכה ידווח על פי הנחיות המשרד לרשות האסדרה.

חלק ב': הנחיות המשרד בעניין היתרים

א. חידוש היתרים

1. כללי

- א. על מנת למנוע הצטברות בקשות לחידושים בהמשך ומתן מענה מיטבי של המשרד

לכלל הבקשות, מומלץ לפעול להגשת בקשות מוקדם ככל האפשר, גם לעסקים שתוקף ההיתר שלהם הוארך בחקיקה.

ב. המשרד ייתן עדיפות, ככל הניתן, לטיפול בבקשות לחידוש שכבר הוגשו, וניתן לטפל בהן כבשגרה, קרי, לבצע סיוור ולחדש את ההיתר בהתאם לנהלי העבודה הרגילים.

ג. במצבים שבהם חודש היתר ללא סיוור או מיצוי של הבדיקה על פי הנהלים הרגילים, הגורם המוסמך יפעל לביצוע סיוור, או השלמות אחרות, מוקדם ככל האפשר לאחר מתן ההיתר.

ד. בקשה של מפעל לחידוש היתר שלא על פי נהלי העבודה הרגילים תהיה בכתב ותכלול הצהרה על המגבלות בגינן אין באפשרותו לפעול לפי נהלי העבודה הרגילים.

ה. ככלל, חידוש היתר יינתן מתום תקופת הארכה לפי חוק הארכת רישיונות לפי מועד הפקיעה הפרטני העדכני של ההיתר. בכל קיצור של תקופת הארכה לפי חוק הארכת רישיונות ידווח הגורם המוסמך לפי הנחיות המשרד לרשות האסדרה.

2. רישיון עסק - חידוש לעסק שבו לא ניתן לבצע סיוור פיקוח לקראת חידוש בתקופת

ההנחיה

א. ככלל, יש מקום לחדש את רישיון העסק למלוא התקופה אם התקיימו התנאים הבאים:

(1) בוצע סיוור פיקוח או סיוור פיקוח, בשנתיים האחרונות (לעסקי A ו-B) או בשלוש שנים האחרונות (לעסקי C), אשר הקיפו את כלל הנושאים הסביבתיים הרלוונטיים בעסק.

(2) ישנה תמונת מצב המצביעה ככלל על עמידת העסק בתנאי רישיון העסק והתאמתם לפעילות העסק.

(3) התקבלה הצהרת בעל העסק בפני נותן האישור על עמידה בתנאי רישיון העסק הקיים וכי לא נעשו שינויים משמעותיים בעסק.

(4) אין פער משמעותי בין התנאים הקיימים ברישיון העסק לבין תנאים עדכניים בהתאם למקובל כיום.

ב. אם לא בוצע בעסק סיוור פיקוח בשנתיים האחרונות (לעסקי A ו-B) או בשלוש שנים האחרונות (לעסקי C), ולא מתקיימים התנאים בסעיף א' – ככלל, אין מקום לחדש רישיון לעסק למלוא תקופת הרישיון, ויש לשקול את משך התקופה שלגביה ניתן לתת היתר זמני (3 חודשים עד שנה), בהתחשב בכל אלה:

(1) אינדיקציות להפרות משמעותיות של תנאי הרישיון או לליקויים שעלולים לסכן את הציבור והסביבה, כגון התרחשות אירועי חומרים מסוכנים, אירועי סביבה, תלונות.

(2) במקרה שניתנו לעסק תנאים או דרישות לתיקון ליקויים לצורך מניעת סיכון, זיהום או פגיעה בסביבה – יבחן נותן האישור את כלל המידע שיש בפניו לעניין תיקון הליקויים, כגון באמצעות –

○ מסמכים ואסמכתאות בכתב, לרבות דיווחים, דיגומים, נהלים, יומני

תחזוקה ואירועים, וכן קבלת צילומים עדכניים.

○ שיחה טלפונית או שיחת וידאו (מתועדות) עם המפעל לבירור של סוגיות רלוונטיות ביחס למפעל.

(3) הצהרת בעל העסק בפני נותן האישור על עמידה בתנאי רישיון העסק הקיים וכי לא נעשו שינויים משמעותיים בעסק.

ג. ככלל, רישיונות והיתרים יחודשו בהתאם לתנאי המפרט האחד, או בתנאים הקיימים שניתנו לעסק אם אין מפרט אחד מחייב. זאת, למעט במצבים שבהם נדרש להטמיע דרישות לתיקון ליקויים, ממצאים אחרים שמחייבים מענה ייעודי למניעת סיכון או זיהום סביבתי, או במקרה שנדרשות התאמות לפעילות העסק. קביעה של תנאים פרטניים תיעשה תוך התחשבות בלוחות הזמנים לביצוע בהתאם ליכולת העסק במצב החירום.

3. היתר רעלים – חידוש היתר בתקופת ההנחיה

א. **חידוש ללא סיוור מקדים** – ממונה רעלים רשאי, על פי שיקול דעתו, לחדש היתר רעלים בתקופת ההנחיה, שלגביו הוגשה לו בקשה, ללא סיוור מקדים לפני חידוש, כפוף לכל אלה, לפי העניין –

(1) היתרי רעלים בדרגה A לפי תקנות החומרים המסוכנים (אמות מידה לקביעת תוקף היתרים), תשס"ג–2003 (להלן – "תקנות אמות מידה") – החידוש יינתן כפוף לאישור מנהל המחוז.

(2) לא נעשו שינויים משמעותיים בפעילות העסק, בכמויות או בסוגי החומרים המסוכנים המוחזקים בו. שינוי משמעותי לעניין זה הוא, בין היתר, תוספת כמויות של למעלה מ-20% או תוספת של רעלים חדשים.

(3) בעל העסק או אחראי הרעלים הצהיר בפני ממונה הרעלים על עמידה בתנאי היתר הרעלים וכי לא נעשו שינויים משמעותיים בעסק.

(4) בוצע סיוור פיקוח במפעל בנושא חומרים מסוכנים בטרם הוצאת ההיתר הקיים (לפני שנה, שנתיים או שלוש בהתאם לדרגת ההיתר לפי תקנות אמות מידה), או במהלך תקופת ההיתר, ולא ידוע על הפרות משמעותיות שאינן מאפשרות חידוש ההיתר.

(5) ככל הניתן, הממונה יקיים שיחה טלפונית או שיחת וידאו (מתועדות) עם המפעל לבירור של סוגיות רלוונטיות ביחס למפעל.

ב. **חידוש ללא קבלת אישורים נדרשים** – ממונה רעלים רשאי, על פי שיקול דעתו, לחדש היתר רעלים ללא קבלת אישורים נדרשים כתנאי בהיתר או על פי הנחיות הממונה בעניין מתן היתר רעלים, מגורמי מקצוע או רשויות סטטוטוריות, שאינם זמינים בשל המצב המיוחד, וזאת כפוף לכל האמור בסעיף א' ולכל אלה –

(1) בעל העסק או אחראי הרעלים הצהיר בפני ממונה הרעלים על המגבלות בגינן אין באפשרותו להגיש את האישורים הנדרשים לחידוש היתר הרעלים מגורמי מקצוע או הרשויות הרלוונטיות, ויתחייב להשלים את האישורים החסרים בתוך חודש מסיום המצב המיוחד.

(2) בהיתר הרעלים יוסף תנאי המחייב את בעל ההיתר להגיש את האישורים החסרים בתוך חודש מסיום המצב המיוחד או על פי דרישת הממונה.

(3) היתרי רעלים בדרגה A לפי תקנות אמות המידה –

- היתרי רעלים לגביהם נדרש אישור כב"ה ואין בידי בעל ההיתר טופס "התייחסות רשות הכבאות לבקשה למתן היתר רעלים" (טופס 20) – ככל שיש בידי בעל ההיתר רישיון עסק או אישור כבאות לרישיון עסק שהתקבלו במהלך השנה האחרונה, ניתן לראות את הרישיון או האישור כמספק לעניין מילוי הטופס. ככל שאין בידי אף אחד מאלה, הממונה יקיים התייעצות עם כב"ה בדבר חידוש ההיתר. ההתייעצות תעשה על ידי פניה מרוכזת של המחוז לגורמי הקשר המפורטים בנספח.
- היתרי רעלים אשר נמצאים ברשימת מפעלים של פקע"ר המצורפת להנחיה והוגדרו על ידי פקע"ר כמפעלים מסכני אוכלוסייה או מפעלים שנמצאים בתהליכי מיגון ואין בידם אישור פקע"ר לחידוש היתר רעלים – הממונה יקיים התייעצות עם פקע"ר בדבר חידוש ההיתר. ההתייעצות תעשה על ידי פניה מרוכזת של המחוז לגורמי הקשר המפורטים בנספח.

4. חידוש אישורי מנהל לפינוי פסולת חומרים מסוכנים, לרבות קרקעות מזוהמות

- א. בקשות לחידוש אישורים שהוגשו לאגף חומרים מסוכנים או לאגף קרקעות מזוהמות במהלך תקופת ההנחיה, לפי תקנות רישוי עסקים (סילוק פסולת חומרים מסוכנים), תשנ"א-1990 - יטופלו, ככלל, כבשגרה.
- ב. ככל שעולה קושי של מפעל מסוים לעמוד בלוחות הזמנים בשל מצב החירום, כגון בשל מחסור בכוח אדם זמין, ניתן לפנות בבקשה פרטנית לאגף חומרים מסוכנים או לאגף קרקעות מזוהמות, לפי העניין. הגורם המוסמך באגף יבחן את הפנייה בהתאם לשיקול דעתו וכפוף להוראות החוק. רצוי לכלול בבקשה פירוט של הקשיים הנובעים ממצב החירום. בבדיקת הבקשות יישקלו קשיים הנובעים ממצב החירום.
- ג. ככל שלא ניתן לבצע סיור פיקוח, תידרש הצהרה של בעל העסק על עמידה בתנאי האישור הקיים. ככל הניתן, **המנהל יקיים שיחה טלפונית או שיחת וידאו (מתועדות)** עם המפעל לבירור של סוגיות רלוונטיות ביחס למפעל. לעניין אישור מנהל רוחביים – החידוש יינתן כפוף לאישור ראשת המערך הלאומי לחומרים מסוכנים.

5. הקלות בשפכי תעשייה

בקשות להארכת תוקף הקלות כמפורט בהנחיות להגשת בקשות להקלות בשפכי תעשייה מיום 29.3.2022¹ - יטופלו ככלל כבשגרה, על פי שיקול דעת הגורם המוסמך הרלוונטי, במטה או במחוזות. ככל שעולה קושי של מפעל מסוים לעמוד בלוחות הזמנים בשל מצב החירום, כגון בשל מחסור בכוח אדם זמין, ניתן לפנות בבקשה פרטנית לגורם המוסמך, שייבחן אותה בהתאם לשיקול דעתו וכפוף להוראות החוק. רצוי לכלול בבקשה פירוט של

¹ לינק להנחיות –

https://www.gov.il/he/departments/policies/industrial_reporting_requirements_policy_ptrr

הקשיים הנובעים ממצב החירום. בבדיקת הבקשות יישקלו קשיים הנובעים ממצב החירום.

6. היתרי פליטה

בקשות לחידוש היתרי פליטה יטופלו, ככלל, כבשגרה ולפי לוחות הזמנים הקבועים בחוק אוויר נקי. ככל שעולה קושי של מפעל מסוים לעמוד בלוחות הזמנים בשל מצב החירום, כגון בשל מחסור בכוח אדם זמין, ניתן לפנות בבקשה פרטנית לממונה, שייבחן אותה בהתאם לשיקול דעתו וכפוף להוראות החוק. רצוי לכלול בבקשה פירוט של הקשיים הנובעים ממצב החירום. בבדיקת הבקשות יישקלו קשיים הנובעים ממצב החירום.

7. היתרי הזרמה או הטלה לים

בקשות לחידוש היתרים יטופלו, ככלל, כבשגרה. ככל שעולה קושי של מפעל מסוים לעמוד בלוחות הזמנים בשל מצב החירום, כגון בשל מחסור בכוח אדם זמין, ניתן לפנות בבקשה פרטנית ליחידה להגנה על הסביבה הימית או לוועדה למתן היתרי הזרמה או הטלה, לפי העניין, שייבחנו אותה בהתאם לשיקול דעתו וכפוף להוראות החוק. רצוי לכלול בבקשה פירוט של הקשיים הנובעים ממצב החירום. בבדיקת הבקשות יישקלו קשיים הנובעים ממצב החירום.

8. היתרי קרינה

בקשות לחידוש היתרים יטופלו, ככלל, כבשגרה. ככל שעולה קושי של גורם מפקח לעמוד בלוחות הזמנים בשל מצב החירום, כגון בשל מחסור בכוח אדם זמין, ניתן לפנות בבקשה פרטנית לגורם המוסמך, שייבחנו אותה בהתאם לשיקול דעתו וכפוף להוראות החוק. רצוי לכלול בבקשה פירוט של הקשיים הנובעים ממצב החירום. בבדיקת הבקשות יישקלו קשיים הנובעים ממצב החירום.

ב. מתן היתרים חדשים

1. בקשות להיתרים חדשים יטופלו, ככלל, כבשגרה.

2. ככל שלא ניתן לטפל בבקשה על פי נהלי העבודה הרגילים, הבקשה תיבחן באופן פרטני, על פי החיקוק הרלוונטי, וההחלטה תינתן כפוף לאישור מנהל המחוז וראש האגף הרלוונטי.

ג. דחיית ביצוע הוראות שמועד ביצוען בהיתרים נקבע לתקופת ההנחיה

1. על העסקים לעמוד בדרישות הסביבתיות למניעת סיכון לאוכלוסייה או פגיעה בסביבה בכל עת.

2. על העסקים להמשיך ולהעביר דיווחים מיידיים על אירועי חומרים מסוכנים ואירועים סביבתיים.

3. תנאים בהיתר שנדרש לעמוד בהם בכל עת (כגון דרישה לתשתיות, ניטור רציף ודיווח מקוון), עומדים בעינם.

4. **תנאים בהיתרים, שאינם היתרי רעלים**, שמועד הביצוע הקבוע להם בהיתר הוא בין ה-

7.10.2023 ועד ליום 07.01.2024, לרבות בדיקות תקופתיות ודיווחים הנדרשים בביצוע בתקופה זו, שאינם כאמור בסעיפים קטנים 1 עד 3 –

- התנאים בהיתרים הם מחייבים כל עוד לא שונו באופן מפורש. עם זאת, גם במקרה שבו לא בוצע שינוי כתוב כנדרש, ונוכח הקשיים האובייקטיביים של מצב החירום, תינתן אפשרות לביצוע ועמידה בתנאים עד ל- 07.02.2024.
- הגורם המוסמך לעניין ההיתר רשאי לפנות למפעל ולדרוש עמידה בלוח הזמנים הקבוע בהיתר, אם הדבר נדרש לפי שיקול דעתו המקצועי, ובהתחשב בנסיבות מצב החירום.

5. **הוראות בהיתרי רעלים**, שמועד הביצוע הקבוע בהיתר הוא בין ה- 7.10.2023 ועד ליום 07.01.2024 –

- לעניין התנאים הנוגעים למדיניות היערכות לרעידות אדמה ומועדי הגשת סקרים במסגרת תנאים לניהול סיכונים והגנה מפני סיכוני סייבר תינתן אפשרות לביצוע ועמידה בתנאים גם ללא אישור פרטני, עד ליום 07.02.2024.
- לעניין תנאים להוספת גלאים וניטור, מועדי יישום והטמעה של מסקנות וסגירת פערים בתחום הסייבר וניהול סיכונים, ועמידה בדרישות מיגון של פיקוד העורף – ככלל, אין בכוונת המשרד לאפשר דחייה, בשל חשיבות התנאים למניעה וטיפול באירועים, במיוחד במצב החירום. דחייה תתאפשר רק על פי החלטה פרטנית של ממונה רעלים, וכפוף לאישור האגף.
- בכל תנאי אחר – דחייה כפופה לאישור של ממונה רעלים במחוז, בהתאם לבקשה מנומקת שתוגש בכתב.

6. **היתרי קרינה** – האגף מכיר בכך שייתכנו עיכובים בביצוע דרישות בהיתרים במצב הנוכחי, כפי שצוין בפסקה א' ו- ב' לעיל, וערוך למתן מענה פרטני לבקשות לשינוי תנאי היתר. עם זאת, לצורך הגנה על הציבור והסביבה, יש להקפיד ולבצע במועד את הבדיקה השנתית להימצאותם ותקינותם של חומרים רדיואקטיביים, מתקני רנטגן ומאיצים בהיתרים מכוח תקנות הרוקחים (יסודות רדיואקטיביים ומוצריהם), התש"ס-1980.

7. ככל שעולה קושי של בעל היתר לעמוד בלוחות הזמנים בשל מצב החירום, ושאינו מקבל מענה במסגרת הנחיה זו, בעל ההיתר רשאי להגיש לגורם המוסמך בקשה פרטנית מנומקת לדחיית מועדים בהיתר, כפוף להוראות החוק הרלוונטי, והבקשה תיבחן באופן פרטני בהתאם לשיקול דעתו של הגורם המוסמך. רצוי לכלול בבקשה פירוט של הקשיים הנובעים ממצב החירום. בבדיקת הבקשות יישקלו קשיים הנובעים ממצב החירום.